# DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 15 maj 2003 *

I mål C-160/01,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Sozialgericht Leipzig (Tyskland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

**Karen Mau**

och

**Bundesanstalt für Arbeit,**

angående tolkningen av såväl artiklarna 3 och 4 i rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens (EGT L 283, s. 23; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 121), som artikel 141 EG,

* Rättegångsspråk: tyska.

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Wathelet samt domarna C.W.A. Timmermans, D.A.O. Edward (referent), P. Jann och S. von Bahr,

generaladvokat: J. Mischo,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören H.A. Rühl,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Tysklands regering, genom W.-D. Plessing och B. Muttelsee-Schön, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom J. Sack och H. Kreppel, båda i egenskap av ombud

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 2 maj 2002 av: Karen Mau, företrädd av K. Schurig, Rechtsanwalt, den tyska regeringen, företrädd av W.-D. Plessing, och kommissionen, företrädd av J. Sack,

och efter att den 2 juli 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

## Dom

1 Sozialgericht Leipzig har, genom beslut av den 30 mars 2001 vilket inkom till domstolens kansli den 12 april 2001, i enlighet med artikel 234 EG ställt sex frågor om tolkningen av såväl artiklarna 3 och 4 i rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens (EGT L 283, s. 23; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 121), som artikel 141 EG.

2 Frågorna har uppkommit inom ramen för en tvist mellan Karen Mau och Bundesanstalt für Arbeit (Tyska arbetsmarknadsverket) angående ersättning enligt lönegarantin (Insolvenzgeld).

### Tillämpliga bestämmelser

*De gemenskapsrättsliga bestämmelserna*

3 Direktiv 80/987 har till syfte att tillförsäkra arbetstagare ett gemenskapsrättsligt minimiskydd vid arbetsgivarens insolvens och påverkar inte befintliga förmånligare bestämmelser i medlemsstaternas lagstiftning. I detta syfte föreskrivs i direktivet bland annat särskilda garantier för betalning av dessa arbetstagares utestående löner.

4 I artikel 2 i direktiv 80/987 föreskrivs följande:

"1. Såvitt gäller detta direktiv skall en arbetsgivare anses vara insolvent

a) när en ansökan har inlämnats om att det i enlighet med respektive medlemsstats lagar och andra författningar skall inledas ett förfarande som innebär att arbetsgivarens tillgångar tas i anspråk för att kollektivt tillgodose borgenärernas fordringar och som gör det möjligt att ta hänsyn till fordringarna enligt artikel 1,

b) när den enligt dessa lagar och andra författningar behöriga myndigheten

— antingen har beslutat att inleda förfarandet,

— eller har fastställt att arbetsgivarens företag eller verksamhet definitivt har upphört och att befintliga tillgångar är otillräckliga för att förfarandet skall kunna inledas.

2. Detta direktiv berör inte medlemsstaternas nationella lagar beträffande definitionen av termerna 'arbetstagare', 'arbetsgivare', 'lön', 'omedelbar rätt till', och 'framtida rätt till'."

I artikel 3 i direktiv 80/987 föreskrivs följande:

"1. Medlemsstaterna skall, om inte annat följer av artikel 4, vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att garantiinstitutioner garanterar betalning av arbetstagarnas utestående fordringar som grundar sig på anställningsavtal eller anställningsförhållanden och som gäller lön för tiden före ett visst datum.

2. Efter medlemsstaternas val skall detta datum vara

— antingen den dag då arbetsgivarens insolvens inträdde,

— eller den dag då arbetstagaren fick besked om uppsägning på grund av arbetsgivarens insolvens,

— eller den dag då arbetsgivarens insolvens inträdde eller då anställningsavtalet eller anställningsförhållandet med den berörde arbetstagaren upphörde på grund av arbetsgivarens insolvens."

6 I artikel 4 i direktiv 80/987 föreskrivs följande:

"1. Medlemsstaterna får välja att begränsa garantiinstitutionernas ansvar enligt artikel 3.

2. Om medlemsstaterna utnyttjar valmöjligheten enligt punkt 1 skall de

— i det fall som avses i artikel 3.2, första strecksatsen, säkerställa att betalning sker av utestående fordringar som gäller lön för de sista tre månaderna av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande som har pågått inom en tidsperiod av sex månader före den dag då arbetsgivarens insolvens inträdde,

— i det fall som avses i artikel 3.2, andra strecksatsen, säkerställa att betalning sker av utestående fordringar som gäller lön för de sista tre månaderna av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande före den dag då arbetstagaren fick besked om uppsägning på grund av arbetsgivarens insolvens,

— i det fall som avses i artikel 3.2, tredje strecksatsen, säkerställa att betalning sker av utestående fordringar som gäller lön för de sista 18 månaderna av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande före den dag då arbetsgivarens insolvens inträdde eller då anställningsavtalet eller anställningsförhållandet med arbetstagaren upphörde på grund av arbetsgivarens insolvens. I detta fall får medlemsstaterna begränsa betalningsansvaret till lön motsvarande en tidsperiod om åtta veckor eller flera kortare perioder om sammanlagt åtta veckor.

3. För att undvika utbetalning av belopp som går utöver de sociala målen för detta direktiv får medlemsstaterna dock sätta en övre gräns för betalningsansvaret på grund av arbetstagarnas utestående fordringar.

Om medlemsstaterna utnyttjar den sistnämnda valmöjligheten skall de till kommissionen meddela vilka metoder de valt för att fastställa denna gräns."

*Den nationella lagstiftningen*

7 I Tyskland har direktiv 80/987 införlivats genom bestämmelserna i 183 § i Sozialgesetzbuch III (avdelning III i lagen om social trygghet) av den 24 mars 1997 (BGBl. 1997 I, s. 594, nedan kallad SGB III). I denna paragraf, i dess lydelse enligt den första lagen om ändring av SGB III av den 16 december 1997 (BGBl. 1997 I, s. 2970) med rubriken "Arbetstagarens rättigheter", föreskrivs följande i punkterna 1 och 2:

"1. Arbetstagare har rätt till ersättning enligt lönegarantin om de

1) vid den tidpunkt då ett konkursförfarande inleds avseende arbetsgivarens egendom,

2) vid den tidpunkt då konkursen avskrivs därför att det saknas tillgångar, eller

3) för det fall att företagets verksamhet helt upphör inom landets gränser då företaget inte har begärts i konkurs och det är uppenbart att något konkursförfarande inte kommer att äga rum därför att det saknas tillgångar,

när insolvensen inträder fortfarande har utestående lönefordringar för de tre föregående månaderna av anställningsförhållandet. Lönefordringarna omfattar varje rätt till ersättning på grund av anställningsförhållandet.

2. Om en arbetstagare som inte fått kännedom om arbetsgivarens insolvens, fortsätter att arbeta eller börjar arbeta hos denne, skall arbetstagarens lönefordringar på grund av anställningsförhållandet omfatta de sista tre månaderna före den dag då han fick kännedom om insolvensen."

## Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

8 Tvisten vid den nationella domstolen rör ersättning enligt lönegarantin (Insolvenzgeld).

9 Den 1 november 1997 började Karen Mau arbeta som civilingenjör i landskapsarkitektur för bolaget Planungsbüro Franz-Josef Holschbach GmbH med säte i Böhlitz-Ehrenberg (Tyskland) med en månadslön före skatt på 3 200 DEM. Från den 1 januari 1999 upphörde Karen Mau att erhålla lön av sin arbetsgivare.

10 Från den 16 september till den 29 september 1999 omfattades Karen Mau av arbetsförbudet i 3 § andra punkten och 6 § första punkten första meningen i Mutterschutzgesetz (lagen till skydd för blivande och nyblivna mödrar). Under denna period uppbar hon moderskapspenning från försäkringskassan uppgående till 25 DEM per kalenderdag, det vill säga sammanlagt 1 575 DEM. Den 3 november 1999 födde hon sitt barn.

11 Det framgår av beslutet om hänskjutande att Karen Mau under denna period enligt tysk rätt fortsatte att ha rätt att uppbära lön från sin arbetsgivare, men med avdrag för ovannämnda moderskapspenning.

12 Från den 30 december 1999 var Karen Mau föräldraledig och uppbar föräldrapenning enligt Bundeserziehungsgeld-Gesetz (lag om föräldrapenning vid föräldraledighet). Hon hade för avsikt att vara föräldraledig i sammanlagt tre år. Enligt tysk rätt bibehåller hon sin anställning under denna tid, även om de huvudsakliga skyldigheter som följer av anställningen (skyldighet att arbeta och skyldighet att betala lön) upphör under denna period.

13 Den 14 december 1999 väckte Karen Mau talan vid Arbeitsgericht Leipzig (Tyskland) i syfte att erhålla betalning för utestående lönefordringar avseende perioden den 1 januari—den 29 december 1999, eller sammanlagt 22 669,73 DEM brutto. I tredskodom av den 7 januari 2000 och efter att återvinning sökts i dom av den 24 februari 2000 biföll Arbeitsgericht Leipzig yrkandet.

14 Genom skrivelse av den 16 december 1999, som mottogs av Amtsgericht Leipzig (Tyskland) den 27 december 1999, begärde Deutsche Angestelltenkrankenkasse (sjukkassa för arbetstagare), i egenskap av organ som uppbär alla sociala avgifter,

att ett konkursförfarande skulle inledas mot Karen Maus arbetsgivare på grund av obetalda sociala avgifter. I beslut av den 23 juni 2000 avslog Amtsgericht Leipzig denna begäran på grund av bristande tillgångar.

15 Det framgår av handlingarna i målet att Karen Mau, av försiktighetsskäl, först ansökte om ersättning enligt lönegarantin vid Bundesanstalt für Arbeit, närmare bestämt vid Arbeitsamt Leipzig (arbetsmarknadsbyrån i Leipzig), utan att veta huruvida ett konkursförfarande hade inletts eller inte. Det var inte förrän efter det att upplysningar hade begärts flera gånger som Amtsgericht Leipzig delgav Karen Mau denna domstols beslut av den 23 juni 2000. På begäran preciserade Karen Mau den 21 augusti 2000 att hon begärde ersättning enligt lönegarantin endast för perioden den 1 oktober—den 31 december 1999.

16 Efter det att ansökan avslagits genom beslut av den 28 augusti 2000 begärde Karen Mau omprövning av beslutet, vilken sedermera också avslogs. Karen Mau väckte då talan vid Sozialgericht Leipzig.

17 Eftersom Sozialgericht Leipzig hyste tvivel angående den nationella rättens förenlighet med den på detta område tillämpliga gemenskapsrätten, särskilt med direktiv 80/987, beslutade den att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Fastställs i 183 § första punkten SGB III ett datum i den mening som avses i artikel 3 i rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens?

2) Har Förbundsrepubliken Tyskland inskränkt betalningsskyldigheten för Bundesanstalt für Arbeit enligt artikel 4 i nämnda direktiv på ett giltigt sätt?

3) Är Förbundsrepubliken Tyskland skyldig att betala klaganden i målet vid den nationella domstolen skadestånd med anledning av att nämnda direktiv har införlivats felaktigt?

4) Håller domstolen fast vid den uppfattningen att dagen för konkursansökan skall vara utgångspunkten när referensperioden fastställs?

5) Är det i 183 § första punkten SGB III föreskrivna beräkningssättet avseende den referensperiod som skall täckas av lönegarantin förenligt med artikel 141 EG?

6) Skall den avgörande tidpunkten i den mening som avses i artikel 3.2 i direktiv 80/987/EEG för föräldralediga personer som begär ersättning enligt lönegarantin anses vara den dag då rätten till föräldraledighet utnyttjas?"

**Bedömning av tolkningsfrågorna**

18 De frågor som har ställts till domstolen avser dels tolkning av nationell rätt, dels huruvida den är förenlig med gemenskapsrätten. Enligt fast rättspraxis (se, bland

annat, dom av den 16 januari 1997 i mål C-134/95, USSL nr 47 di Biella, REG 1997, s. I-195, punkt 17, och av den 3 februari 2000 i mål C-228/98, Dounias REG 2000, s. I-577, punkt 36) är domstolen inte behörig att besvara sådana frågor. Följaktligen måste först föremålet för den förevarande begäran om förhandsavgörande preciseras.

19 Det framgår av handlingarna i målet att den hänskjutande domstolen i huvudsak står inför två problem. Det första rör beräkningssättet för den period under vilken medlemsstaterna skall garantera betalningen av arbetstagarnas utestående fordringar (nedan kallad garantiperioden). Det andra rör de rättsliga följderna av det förhållandet att sättet för att beräkna nämnda period enligt nationell rätt inte överensstämmer med det sätt som föreskrivs i gemenskapsrätten.

20 Domstolen skall således först pröva dessa två problem innan var och en av de ställda frågorna besvaras.

*Sättet att beräkna garantiperioden*

21 Enligt artikel 3.1 i direktiv 80/987 börjar garantiperioden löpa före den tidsgräns vid vilken medlemsstaterna har möjlighet att välja bland de tre datum som uppräknas i den andra punkten i denna artikel. Det framgår av den tyska lagstiftningen, vilket den tyska regeringen även har bekräftat i sina skriftliga yttranden, att Förbundsrepubliken Tyskland i samband med införlivandet av

direktiv 80/987 med nationell rätt beslutade att välja den första föreslagna tidsgränsen, det vill säga arbetsgivarens insolvens.

22 Vad gäller frågan vilken dag arbetsgivarens insolvens anses inträda, framgår det av domstolens rättspraxis att det är dagen för ingivandet av ansökan om inledande av ett förfarande för kollektiv reglering av borgenärernas fordringar (dom av den 10 juli 1997 i de förenade målen C-94/95 och C-95/95, Bonifaci m.fl. och Berto m.fl., REG 1997, s. I-3969, punkterna 42 och 44, och i mål C-373/95, Maso m.fl., REG 1997, s. I-4051, punkterna 52 och 54).

23 Enligt artikel 4 i direktiv 80/987 får medlemsstaterna välja att begränsa garantiperioden, och följaktligen garantiinstitutionernas betalningsskyldighet enligt lönegarantin, under förutsättning att en minimigaranti säkerställs, vars innehåll är beroende av det datum som har valts i enlighet med artikel 3.2 i nämnda direktiv.

24 Enligt artikel 4.2 första strecksatsen i direktiv 80/987 skall således de medlemsstater, vilka har valt den dag då arbetsgivarens insolvens inträder som det datum före vilket garantiperioden skall gälla garantera att betalning sker av arbetstagarnas utestående fordringar som gäller lön för de sista tre månaderna av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande och som uppkommit inom den period på sex månader som inträder före det ovannämnda datumet.

25 I en sådan situation som den som Karen Mau befann sig i, fordras det enligt direktiv 80/987 följaktligen att Förbundsrepubliken Tyskland åtminstone garanterar, även om garantiperioden med giltig verkan har begränsats i tysk rätt med tillämpning av artikel 4 i direktiv 80/987, betalningen av den berördas utestående fordringar avseende de tre sista månaderna av det anställningsförhållande som varade sex månader före den 27 december 1999, vilket var det datum som

ansökan om inledande av ett förfarande för kollektiv reglering av borgenärernas fordringar ingavs och således var det datum som Karen Maus arbetsgivares insolvens inträdde i den mening som avses i artikel 3.2 i direktiv 80/987.

26 Den tyska regeringen har emellertid gjort gällande att den dag som arbetsgivarens insolvens inträder i den mening som avses i artikel 3.2 i direktiv 80/987 skall fastställas i enlighet med definitionen av detta begrepp i artikel 2.1 i direktiv 80/987. Arbetsgivarens insolvens skulle således inte inträda samma dag som ansökan om inledande av ett förfarande för kollektiv reglering av borgenärernas fordringar ingavs, utan den dag då beslut avseende denna ansökan fattas.

27 Enligt nämnda regering utgör det en utgångspunkt i direktiv 80/987 att det endast finns ett begrepp avseende när "insolvens inträdde", vilket definieras i artikel 2 i detta direktiv och således även är tillämpligt inom ramen för artikel 3 i detta direktiv.

28 Det skall härvid erinras om att domstolen klart och tydligt i domarna i de ovannämnda målen Bonifaci m.fl. och Berto m.fl., punkt 42, och Maso m.fl., punkt 52, har redogjort för skälen till att begreppet "den dag då arbetsgivarens insolvens inträdde" som anges i artiklarna 3.2 och 4.2 i direktiv 80/987 inte skall tolkas så att det hänvisar till det insolvensbegrepp som anges i artikel 2 i nämnda direktiv.

29 Den tyska regeringen anser emellertid att dessa domar avser omständigheter som rör kollektiv reglering av fordringar enligt italiensk rätt. Eftersom det enligt italiensk rätt krävs att garantiperioden inträder inom en gräns av tolv månader före referensdatumet, medan det i tysk rätt inte finns någon sådan gräns angiven, har den tyska regeringen dragit slutsatsen att det rör sig om två skilda

sammanhang och rättsordningar som inte kan omfattas av samma tolkning av direktiv 80/987.

30 Vad avser denna fråga konstaterar domstolen att det i direktiv 80/987 inte finns något som pekar på att begreppet den dag då arbetsgivarens insolvens inträder skulle vara beroende av i vilken nationell rättsordning det tillämpas. Det rör sig tvärtom om ett gemenskapsrättsligt begrepp som skall tolkas enhetligt i alla medlemsstater. Det förhållandet att domstolen har hänvisat till omständigheterna i de fall som givit upphov till domarna i de ovannämnda målen Bonifaci m.fl. och Berto m.fl. och Maso m.fl. innebär inte att den tolkning av gemenskapsrätten som domstolen har gjort i dessa domar inte skulle kunna överföras på liknande situationer i andra medlemsstater.

31 Slutligen har den tyska regeringen hävdat att en tolkning som innebär att den dag som "insolvens inträder" skall vara den dag som ansökan om inledande av förfarande för kollektiv reglering inges, skulle få negativa följder i Tyskland såväl för arbetsmarknadens parter som på ett generellt plan för den ekonomiska situationen i allmänhet. Eftersom arbetstagarnas rättigheter bara garanteras till och med den dag då ansökan om inledande av förfarande för kollektiv reglering inges, kommer dessa inte att vara motiverade att fortsätta arbeta efter det att ansökan har ingivits. Dessutom kommer det att innebära en väsentlig inskränkning av konkursförvaltarnas handlingsutrymme och det kommer att blir nära nog omöjligt att genomföra företagsrekonstruktioner trots att det utgör ett av målen i den tyska insolvenslagstiftningen.

32 Det räcker härvid att konstatera att direktiv 80/987, såsom anges i artikel 9, inte skall påverka medlemsstaternas rätt att tillämpa eller utfärda lagar eller andra författningar som är gynnsammare för arbetstagarna. Det ankommer således på Förbundsrepubliken Tyskland, om den anser det vara ändamålsenligt, att förlänga garantiperioden på lämpligt sätt.

*Rättsliga följder av att sättet att beräkna garantiperioden enligt nationell rätt inte överensstämmer med det beräkningssätt som föreskrivs i gemenskapsrätten*

33 Enligt beslutet om hänskjutande anser den nationella domstolen att sättet att beräkna garantiperioden i tysk rätt skiljer sig från det beräkningssätt som föreskrivs i gemenskapsrätten och att det därför är oförenligt med gemenskapsrätten på grund av att den dag då arbetsgivarens insolvens inträder har fastställts så att den inte är förenlig med direktiv 80/987. Enligt 183 § SGB III, i vilken det föreskrivs att arbetsgivarens insolvens inträder den dag då beslut fattas avseende ansökan om inledande av förfarande för kollektiv reglering av borgenärernas fordringar, skulle garantiperioden i målet vid den nationella domstolen löpa från den 23 mars till den 22 juni 2000, medan garantiperioden enligt direktiv 80/987, som tar ingivandet av ansökan som utgångspunkt, skulle löpa från den 27 september till den 26 december 1999.

34 I en sådan situation ankommer det på den nationella domstolen att inom ramen för sin behörighet säkerställa att gemenskapsrätten ges full verkan när den avgör den vid denna domstol anhängiggjorda tvisten.

35 Enligt fast rättspraxis åvilar nämligen skyldigheten för medlemsstaterna till följd av ett direktiv att uppnå det resultat som föreskrivs i detta direktiv samt deras förpliktelse enligt artikel 10 EG att vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att denna skyldighet fullgörs, alla myndigheter i medlemsstaterna, även domstolarna inom ramen för deras behörighet (dom av den 10 april 1984 i mål 14/83, Von Colson och Kamann, REG 1984, s. 1891, punkt 26, svensk specialutgåva, volym 7, s. 577, och av den 25 februari 1999 i mål C-131/97, Carbonari m.fl., REG 1999, s. I-1103, punkt 48).

36 När en nationell domstol gör en tolkning av nationell rätt, oavsett om det rör sig om bestämmelser som antagits före eller efter det berörda direktivet, är den skyldig att i den utsträckning det är möjligt tolka den nationella rätten mot bakgrund av direktivets ordalydelse och syfte så att det resultat som avses i direktivet uppnås och därmed agera i överensstämmelse med artikel 249 tredje stycket EG (se, bland annat, dom av den 13 november 1990 i mål C-106/89, Marleasing, REG 1990, s. I-4135, punkt 8, svensk specialutgåva, volym 10, s. 575, av den 16 december 1993 i mål C-334/92, Wagner Miret, REG 1993, s. I-6911, punkt 20, svensk specialutgåva, volym 14, s. I-477, och av den 10 februari 2000 i de förenade målen C-270/97 och C-271/97, Deutsche Post, REG 2000, s. I-929, punkt 62).

37 I det förevarande fallet framgår det av beslutet om hänskjutande att den nationella domstolen anser att det inte är möjligt att göra en tolkning av 183 § SGB III såvitt avser det datum då arbetsgivarens insolvens inträder som är förenlig med direktiv 80/987. Den anser emellertid att om begreppet anställningsförhållande i den mening som avses i direktiv 80/987 tolkas på så sätt att det inte omfattar sådana tidsperioder under vilka anställningsförhållandet tillfälligt hade upphört på grund av föräldraledighet, omfattar garantiperioden de tre månaderna före den 30 december 1999, vilket var det datum från vilket Karen Mau påbörjade sin föräldraledighet. På detta sätt skulle den nationella domstolen kunna bifalla Karen Maus yrkande utan att det är nödvändigt att pröva vare sig frågan huruvida direktiv 80/987 kan tillämpas direkt eller frågan om statens skadeståndsansvar.

38 Mot denna bakgrund skall det göras en tolkning av begreppet anställningsförhållande i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 80/987.

*Begreppet anställningsförhållande i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 80/987*

39 Domstolen konstaterar härvid att det är fråga om ett gemenskapsrättsligt begrepp som skall ges en enhetlig tolkning i alla medlemsstater.

40 Detta begrepp återfinns inte i artikel 2.2 i direktiv 80/987, vilken innehåller en uppräkning av vissa uttryck vars definitioner enligt nationell rätt inte påverkas av direktivet.

41 Dessutom framgår det av domstolens rättspraxis att uttryck som avser själva bestämningen av den gemenskapsrättsliga minimigarantin måste tolkas på ett enhetligt sätt för att inte omintetgöra den harmoniseringseffekt, även en partiell sådan, som eftersträvas på gemenskapsplanet (se dom av den 14 juli 1998 i mål C-125/97, Regeling, REG 1998, s. I-4493, punkt 19). Eftersom begreppet anställningsförhållande är en nödvändig del för att bestämma garantiperioden måste det ges en enhetlig gemenskapsrättslig tolkning.

42 Tolkningen av begreppet anställningsförhållande måste särskilt beakta de sociala målen med direktiv 80/987 som är att garantera ett minimiskydd för alla arbetstagare (se domen i det ovannämnda målet Regeling, punkt 20). Det är följaktligen uteslutet att detta begrepp skulle kunna tolkas på ett sådant sätt att de minimigarantier som föreskrivs i artikel 4.2 i detta direktiv blev innehållslösa.

43 I likhet med vad generaladvokaten har påpekat i punkt 76 i sitt förslag till avgörande skulle just detta vara fallet med nationella bestämmelser som låter "de tre sista månaderna av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande", i den mening som avses i artikel 4.2 första strecksatsen i direktiv 80/987, sammanfalla med en period under vilken anställningsförhållandet var vilande och ingen lön utgick.

44 Begreppet anställningsförhållande i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 80/987 skall således tolkas på ett sådant sätt att det inte omfattar sådana perioder som i sig inte kan ge upphov till utestående lönefordringar. Sådana perioder under vilka anställningsförhållandet tillfälligt har upphört på grund av föräldraledighet skall således inte omfattas eftersom ingen lön utgår under sådana perioder.

45 Det är med stöd av dessa överväganden som domstolen skall besvara tolkningsfrågorna.

*Den första och den fjärde frågan*

46 Den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i om artiklarna 3.2 och 4.2 i direktiv 80/987 skall tolkas så att de utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom 183 § första punkten SGB III, i vilken den dag då arbetsgivarens insolvens inträder har fastställts till dagen för beslutet avseende ansökan om inledande av ett insolvensförfarande och inte till den dag då denna ansökan ingavs. Domstolen kommer nedan att pröva den första och den fjärde frågan tillsammans.

47 Det framgår av punkt 22 i förevarande dom att "den dag då arbetsgivarens insolvens inträdde", såsom avses i artiklarna 3.2 och 4.2 i direktiv 80/987, skall tolkas såsom avseende dagen för ingivandet av ansökan om inledande av ett förfarande för kollektiv reglering av borgenärernas fordringar.

48 Artiklarna 3.2 och 4.2 i direktiv 80/987 skall följaktligen tolkas så att de utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom 183 § första punkten SGB III, i vilken den dag då arbetsgivarens insolvens inträder har fastställts till dagen för beslutet avseende ansökan om inledande av ett insolvensförfarande och inte till den dag då denna ansökan ingavs.

*Den andra frågan*

49 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida Förbundsrepubliken Tyskland i enlighet med artikel 4 i direktiv 80/987 med giltig verkan har begränsat Bundesanstalt für Arbeits betalningsskyldighet.

50 Domstolen erinrar härvid om att även om en medlemsstat med giltig verkan har begränsat nämnda betalningsskyldighet, måste den inte desto mindre säkerställa garantin för utestående lönefordringar som omfattas av en minsta garantiperiod. Inom ramen för den valmöjlighet som föreskrivs i artikel 4.2 första strecksatsen i direktiv 80/987, vilket är det val som Förbundsrepubliken Tyskland har gjort, är det fråga om de tre sista månaderna av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande som har pågått inom en tidsperiod av sex månader före den dag då ansökan om inledande av ett förfarande för kollektiv reglering av borgenärernas fordringar ingavs.

51 Eftersom Karen Mau således endast kan erhålla ersättning från lönegarantin under perioden den 1 oktober—den 31 december 1999, det vill säga för en period som inte börjar förrän den kortaste garantiperiod som föreskrivs i direktiv 80/987 har börjat löpa, uppkommer inte frågan i det förevarande fallet huruvida Förbundsrepubliken Tyskland med giltig verkan har begränsat sin betalningsskyldighet, och följaktligen behöver den andra frågan inte besvaras.

*Den sjätte frågan*

52 Den hänskjutande domstolen har ställt den sjätte frågan för att få klarhet i huruvida begreppet anställningsförhållande, i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 80/987, skall tolkas på ett sådant sätt att det inte omfattar sådana perioder som i sig inte kan ge upphov till utestående lönefordringar, såsom en period under vilken anställningsförhållandet tillfälligt har upphört på grund av föräldraledighet och, som av detta skäl, inte ger någon rätt att uppbära lön.

53 Det framgår av punkterna 39—44 i förevarande dom att denna fråga skall besvaras jakande.

*Den tredje och den femte frågan*

54 Med hänsyn till svaren på den första, den fjärde och den sjätte frågan saknas det anledning att besvara den tredje och den femte frågan. Det framgår nämligen av beslutet om hänskjutande, vilket har nämnts i punkt 37 i förevarande dom, att en sådan tolkning av begreppet anställningsförhållande som gjorts i punkt 53 i denna dom gör det möjligt för den hänskjutande domstolen att avgöra den vid denna domstol anhängiggjorda tvisten.

## Rättegångskostnader

55 De kostnader som har förorsakats den tyska regeringen och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 30 mars 2001 har ställts av Sozialgericht Leipzig — följande dom:

1) **Artiklarna 3.2 och 4.2 i rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens skall tolkas så, att de utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom 183 § första punkten i Sozialgesetzbuch III (avdelning III i lagen om social trygghet), i vilken den dag då arbetsgivarens**

**insolvens inträder har fastställts till dagen för beslutet avseende ansökan om inledande av ett insolvensförfarande och inte till den dag då denna ansökan ingavs.**

2) **Begreppet anställningsförhållande i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 80/987 skall tolkas så, att det inte omfattar sådana perioder som i sig inte kan ge upphov till utestående lönefordringar. En period under vilken anställningsförhållandet tillfälligt har upphört på grund av föräldraledighet skall således inte omfattas eftersom den inte ger någon rätt att uppbära lön.**

Wathelet Timmermans Edward

Jann von Bahr

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 15 maj 2003.

R. Grass

Justitiesekreterare

M. Wathelet

Ordförande på femte avdelningen